

Нагірняк М.Я., к.іст.н., доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Нагірняк А.Я., к.іст.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

БЕЗПЕКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ

Церква Христова із самого початку свого існування намагалася охоплювати своєю діяльністю всі сфери суспільно-державного життя. І в наші часи Церква в Україні не є самозамкненою структурою. Її священнослужителі намагаються бути гарантом безпеки особистості у всіх сферах життя нашої держави.

Демократичні перетворення в українському суспільстві та армії зумовили впровадження принципу свободи релігії в країні та створюють реальні можливості для цього процесу у військових структурах. І хоча держава поки що не виробила дієвого механізму ефективної взаємодії між Церквою і армією, і незважаючи на всі законодавчі обмеження та заборони Церква завжди проповідувала й проповідуватиме Христа у війську. Цей обов'язок для християнина вищий за змінювані державні закони.

Віруючий військовослужбовець – це християнин, тому все те, чого Церква навчає і вимагає від своїх вірних, – обов'язкове і для нього. Все, чого навчає Церква, зобов'язує воїна, позитивно впливає на всю його діяльність і формує певний тип військової культури.

Життя в екстремальних ситуаціях ставить перед людиною дуже специфічні завдання. Але християнські чесноти не стають для нього необов'язковими, навпаки: на них слід наголошувати сильніше. Адже, погодьмося, патріотизм захисника вимагає від нього набагато більше, аніж від цивільної людини. Він зобов'язаний покласти в разі необхідності на жертвник Батьківщини своє життя. І людина-патріот чинить це не із зовнішніх спонук – вимог закону, а із внутрішніх – з любові до своєї Вітчизни, відповідальності за виконання свого гуманного обов'язку.

Праця військовозобов'язаного – це постійне перебування в спільноті, в умовах колективної свідомості. Такі умови несуть небезпеку нівелювання особистих чеснот на догоду загальній нормі, створюють неабиякі можливості до розвитку смирення, вірності обов'язку. Армія може бути чудовою школою формування в душі молодого людини вміння послуху, підпорядкування, відповідальності. Водночас душпастир повинен вчити бачити в колективі сукупність особистостей, помічати неповторність і цінність кожної з них, берегти власні життєві набутки. Пастирська турбота Церкви щодо військових пояснюється особливими умовами військового життя, яке випадає переважно молодим чоловікам, часто відірваним від своїх орієнтирів і від цивільного життя, і ця турбота Церкви проявляється здавна. Священик призваний бути водночас і духовним наставником і слугою кожної людини, яка перебуває під його опікою. У всі

часи військові священники проповідували любов до Батьківщини, мужність і здатність до опору, піклування про поранених, рятували душі, хоронили вбитих, заспокоювали людей, розвивали в собі і в людях довкола потребу у молитві, виявляли готовність присвятити себе справедливій справі і ніколи не брали до рук зброю, маючи своєю зброєю молитву і християнські чесноти.

Практичне життя кожної людини дає чимало підтверджень того, що релігійне виховання стримує людину від морального падіння та допомагає їй виконувати свій обов'язок перед суспільством. Варто зазначити, що суто військове, професійне виховання солдатів може обмежуватися виключно армією. І за короткий термін військової служби істотно вплинути на людину майже неможливо, особливо в плані викорінення аморальних схильностей, які являються результатом неправильного духовного виховання, оскільки армія має справу із уже сформованими духовно особами.

Наступна риса характеру, що формується душпастирем в мілітарних організаціях і є гарантом безпечної служби – вірність обов'язкові перед Богом та іншими людьми. Завданням душпастиря є, серед іншого, допомога в пошукові сенсу виконання безлічі дріб'язкових і на перший погляд непотрібних обов'язків, до чого змушена людина у війську. Перспектива гідного проходження школи цих обов'язків, власне, й провадить через гартування в чесноті послуху й вірності обов'язкові до належного християнинові поступу в аскетичному самовдосконаленні, в основі якого повинно лежати вчення про спокуту, спасіння.

Завданням душпастиря виступає вирішення проблеми розвитку внутрішньої дисципліни християнина, яка повинна базуватися на аскетичному навчанні, у вдосконаленні в наслідуванні євангельських чеснот. Пізнання глибокого змісту православної аскетички відкривається в армії під несподіваним ракурсом, але це дає можливість винести з років вимушеного самообмеження досвід свідомого обмеження своїх потреб і вимог згідно з величною метою досягнення досконалості задля спасіння душі.

Капелан покликаний вказувати на цінність праці, виховувати нетерпимість до власних лінощів. Це досягається суворим і невблаганним режимом дня, невпинною боротьбою з лінощами. Власне тим, до чого мусить привчати служба у війську.

Військова служба може бути виявом глибокої релігійності, коли вона обумовлена прагненням захистити Україну від ворогів, стати на варті самостійної держави, на захист життя інших людей та їхнього майна. Душпастирське навчання неодмінно прямує до такої інтерпретації військового обов'язку, що підпорядкований Христовому вченню живе за принципом: "Немає більшої від тієї любови, як хто душу свою покладе за друзів своїх." (Ін. 15, 13).

Душпастирська опіка не повинна перетворюватися на механічну заміну ідеологічної служби минулого. Її мета є протилежною до служби політрука. Замість поширення фальшивих ідей та політичних міфів Церква дбає про виховання в правді, збереження людської особистості військовика неушкодженою та здатною до духовного вдосконалення за будь-яких умов.

Виховна робота командирів та душпастирська діяльність священника повинні взаємно доповнювати одна одну та мати спільний знаменник – і тоді результати будуть вагомими.

Отже, головним завданням військового священника – це завжди бути поруч військовослужбовця і бути для нього духовною підтримкою, гарантом безпеки у різних моментах його служби. Душпастер повинен виконувати місію апостолів, йти туди і до тих, хто за різних обставин, навіть бажаючи, не може прийти до Церкви, оскільки виконує свій обов'язок, охороняє свою Батьківщину та свій народ.

Крім забезпечення конституційного права військовослужбовця на задоволення своїх релігійних потреб, присутність духовенства у Збройних Силах полегшить адаптацію молодих солдат, сприятиме усуненню жорстокості, зокрема “дідівщини”, попередженню випадків самогубства, певному умиротворенню у військових колективах.

Якщо у нашому війську воїн буде мати можливість спілкуватися зі своїм Творцем, виявляти Йому свої проблеми і радощі, брати активну участь в богослужбовому житті Церкви, то й стосунки між людьми будуть набирати зовсім іншого виміру, вони будуть мати християнський характер. Адже Христос не вчить обману, шахрайства, неповаги та ненависті до ближніх. Він закликає нас до поваги, до щирості, до любові. Тільки Він є джерелом сили і витривалості в нелегких життєвих ситуаціях, джерелом безпеки, спокою та правдивої радості.

Військо є невід'ємною інтегральною частиною суспільства, і його проблеми не повинні бути нам байдужими. Церква це розуміє, і саме тому на кожній Літургії чуємо: “... І за все військо Господеві помолімося”.